

XALQARO NORDIK UNIVERSITETI

**«O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASINI
AMALGA OSHIRISH YO‘NALISHLARI VA
ISTIQBOLLARI YOSHLAR NIGOHIDA»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA**

Toshkent – 2024

V SHUBA

<i>Raxmonova Z.R. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa darslarini o'tkazishda o'zbek xalq cholg'ularini o'rgatish uslubiyoti (boshlang'ich sinflar misolida)...</i>	391
<i>Abdumannobova M. Insonning ruhiy rivojlanishida munosabatlar ta'siri va ularni takomillashtirish zarurati.....</i>	395
<i>Mamayusupova G.F. Yoshlarni zamonaviy kasblar va chet tillariga o'qitish tizimini yaratish.....</i>	398
<i>Ahmatqulova Sh.B. O'rta yoshlilar psixologiyasi: sabab va yechimlar .....</i>	401
<i>Akromova N.R. Ontogenez psixologiyasi vazifasi va ahamiyati.....</i>	403
<i>Raxmatqulova G., Yunusova N. Ma'naviy tarbiya – taraqqiyot poydevori.....</i>	405
<i>Mullajanova X.Y. Ma'naviy merosning tarixiy ahamiyati va barkamol yoshlarni tarbiyalashdagi o'rni.....</i>	408
<i>Kobiljonova J.J. "Uzbekistan-2030" strategy implementation of directions and perspectives on strategy from the youth's point of view .....</i>	412
<i>Qobilova M.S. Konstitutsiya yoshlarda siyosiy madaniyatning shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi.....</i>	416
<i>Feruz M.X. Yoshlarga oid davlat siyosati – yoshlar salohiyatini oshirishdagi muhim vosita.....</i>	419
<i>Sardor K.N. Temuriyzoda Shohruh Mirzo hukumronligi davrida temuriylar saltanatida aholi salomatligini ta'minlash bo'yicha tabobat maktablarining faoliyati.....</i>	424
<i>To'xtayeva D.Sh. Madaniyat sohasidagi islohotlar bilan kelajakka nazar .....</i>	427
<i>Sultanova Z.I. Yuksak ma'naviyatli avlod-uchinchi renessans bunyodkorlari...</i>	430
<i>Mustafoyeva S.S. Yoshlarga oid davlat siyosatida ma'naviyat va ma'rifat masalalari.....</i>	432
<i>Qudratullayeva E. Yoshlarga oid davlat siyosati, ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash va madaniyat sohasini yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha islohotlar.....</i>	435
<i>Nadjimova N.A. Raising the spiritual thinking of the young generation the role of music education.....</i>	438
<i>Mirzayeva M.M. Globallashuv jarayonida yoshlarda mafkuraviy immunitetni kuchaytirish zaruriyati.....</i>	441
<i>Мелихонов Б. Социально-психологические детерминанты воспитания молодежи .....</i>	444
<i>Melixonov B. Socio-psychological features of youth education based on national values.....</i>	445

<i>Karabayeva M.T.</i> Til va nutq madaniyat ko'zgasida	450
<i>Axmedova M.A.</i> Gender yondashuv asosida o'smir yoshdagi o'quvchilarni badiiy-estetik rivojlantirishning pedagogik-psixologik imkoniyatlari	453
<i>Axmedova M.M.</i> Folklor janrlarining pragmatik belgilari hikoya aspektida.....	458
<i>Ochilov A.S.</i> O'smirlar psixoenergetikasi muammosini o'rganish va uni rivojlantirishning nazariy asoslarini tahlil qilish.....	461
<i>Тошматова М.К.</i> Феномен Новый Узбекистан – решающий фактор развития	466

biologik darajada hech qanday o'zgarishlar yo'qligini anglatmaydi. O'zgarishlar yuz beradi va shaxsiy sohada o'zgarishlarga olib keladi. O'rta yoshga to'lgan odamlarda psixofizik funksiyalarning xususiyatlarining nisbatan pasayishi kuzatiladi. Biroq, bu insonning kognitiv sohasi faoliyatiga ta'sir qilmaydi, uning ish faoliyatini pasaytirmaydi, unga mehnat va ijodiy faollikni saqlashga imkon beradi. Shu sababli, o'smirlik davrida aqliy rivojlanishning eng yuqori cho'qqisiga chiqqandan so'ng pasayish kutilganidan farqli o'laroq, insonning individual qobiliyatlarining rivojlanishi butun o'rta yoshda davom etadi. Bu, ayniqsa, insonning mehnat faoliyati va uning kundalik hayoti bilan bog'liq bo'lganlar uchun to'g'ri keladi. O'rta yoshlilar psixologiyasi ya'ni yetuklik davri hisoblanadi. Bunday davirdagi inqirozlarni inson tog'ri tushinib tog'ri maslahatlatlarga tayanishi kerak. Shundagina bu inqirozlarga bardosh berib, stresdan chiqib ketadi. Bu jarayonni yengib o'tish va yaxshi kechirishda albatta insonning yaqinlari ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. E. G'oziyev. Ontogenez psixologiyasi: darslik. – Toshkent, 2020. – 288 bet.
2. Xusanov Samariddin Maxmadaminovich. Yetuklik davrining o'ziga xos xususiyatlari. Journal of new century innovations, 14. – 97-98 b.
3. <https://uz.healthy-food-near-me.com/psychology-of-middle-age/>

Ontogenez psixologiyasi vazifasi va ahamiyati

Akromova Nilufar Rustam qizi¹

¹*Nordik universiteti 1-PS-23 talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Ontogenez psixologiyasi insonda turli psixik jarayonlar: sezgi, idrok, xotira, tafakkur, xayol kabi turli xil jarayonlarga bog'liqligi tahlil qilingan. Faoliyat tomonlama yani o'yin, o'qish, mehnat, kabilar rivojlanishi shuningdek inson shaxsining tarkib topishi ilmiy jihatdan tadqiq qilindi.

Kalit so'zlar: psixologiya, ontogenez, psixik rivojlanish, xulq atvor, ong, psixika.

Inson tug'ilishining ilk kunlaridanoq tashqi muhitdan: odamlardan, narsalardan, voqealardan va hayotiy vaziyatlardan keladigan katta hajmdagi axborotlarni qamrab olish jarayoni ma'lumotlarni sekin astalik bilan o'zlashtirishdan boshlanadi. Inson jismoniy rivojlana boshlashi bilan bir qatorda uning psixikasi va shaxsi ham shakllanadi. Vaholangki bu shaxs qanday qilib kamol topadi degan savolga to'g'ri javob berish ancha mushkil ish.

Ammo inson taraqqiyoti nima ekanligini anglay boshlasangiz, bu murakkab jarayonning o'z qonuniyatlari borligiga guvoh bo'lasiz va shu sababli psixologiyadagi eng muhim tarmoqlaridan birini ontogenez psixologiyasi deb atash mumkin.

Barcha psixologlar uchun umumiy bo'lgan holat ontogenezdada psixika, ong, shaxsning shakllanishini jamiyat tomonidan faol, maqsadli ta'sirlanish sharoitida ro'y beradigan ijtimoiy jarayonlar sifatida tushunishdir. Ontogenez - (yunoncha, ontos-mavjud, jon, zot; genesis- tug'ilishi, kelib chiqish, paydo bo'lish) - individning paydo bo'lishidan, umrining oxirigacha psixik rivojlanish jarayonidir.

Ontogenez psixologiyasi - inson psixikasining rivojlanish qonuniyatlari va xususiyatlari hamda shu taraqqiyotning bosqichlari to'grisidagi fandır.

Ontogenez psixologiyasi o'z oldiga quyidagi vazifalarni qo'yadi:

– Psixik taraqqiyotning umumiy qonuniyatlarini hamda bosqichlarini tahlil etish.

– Bir bosqichdan ikkinchisiga o'tish sabablarini aniqlash.

– Yosh davrlarini tasniflash.

– Har bir davrning psixologik portretini yaratish.

– Rivojlanishning yetakchi omillarini o'rganish.

Ushbu vazifalar bilan bog'liq holda ontogenez psixologiyasining quyidagi funksiyalarini ajratish mumkin: Tavsiyaviy funksiya-inson taraqqiyotining o'ziga xos yosh davrlaridagi xususiyatlarini tashqi ko'rinishlari va ichki kechinmalari nuqtayi nazaridan ta'riflaydi.

Tushuntirish funksiyasi-inson xulq-atvoridagi o'zgarishlarning sabablari, omillari va shart-sharoitlarini, shuningdek, ularning turli yosh davrlaridagi tajribalarini tushuntiradi va tushuntirishga yordam beradi. Predikativ funksiya-har bir yosh bosqichida insonning xulq-atvori va tajribalaridagi muayyan o'zgarishlarni bashorat qiladi. Korreksion funksiya-inson rivojlanishini boshqarish uchun optimal sharoit yaratadi. Ontogenez psixologiyasi ana shu vazifalarni hal etish bilan amaliy maqsadlarni ro'yobga chiqaradi: ta'lim-tarbiya ishlarini takomillashtirishga yordam beradi, moddiy ne'matlar ishlab chiqarishning samaradorligini oshirishga, millatlararo munosabatlarni yaxshilashga, shaxslararo muloqotni to'g'ri yo'naltirishga, jamoada ijobiy psixologik muhit yaratishga, uzoq umr ko'rish sirlarini ochishga, oilaviy munosabatlarni mustahkamlashga, ajralishlarning oldini olishga xizmat qiladi. Modomiki shunday ekan, kamolotning turli davrlarini insonning yosh va jinsiy xususiyatlarini hisobga olmay turib, yuqoridagi vazifalarni hal qilib bo'lmaydi.

Ontogenez psixologiyasi psixika va xulq-atvorda bir yosh davridan ikkinchisiga o'tishda yuzaga keladigan miqdoriy hamda sifatiy o'zgarishlarni o'rganadi. Odatda bu o'zgarishlar hayotning muayyan bosqichlarini, perinatal davrdan to bir qancha yillarni (keksalik davrigacha) qamrab oladi. Ushbu o'zgarishlar "doimiy ta'sir etib turuvchi" omillar - biologik yetilish hamda inson organizmining psixofiziologik holati, uning insonga xos bo'lgan ijtimoiy munosabatlar tizimida tutgan o'rni, intellektual hamda shaxs rivojlanishida ularning erishgan darajasiga bog'liq bo'ladi.

Rivojlanish belgilaridan biri bo'lgan yana bir turdagi o'zgarishlar aniq bir ijtimoiy vaziyatning ta'siri bilan bog'liq bo'lib, ularni situatsion (ya'ni vaziyat bilan bog'liq bo'lgan) o'zgarishlar deb atash mumkin. Bunday o'zgarishlar inson xulq-atvori va psixikasida tashkil etilgan yoki maxsus tashkil etilmagan ta'lim-tarbiya ta'sirida vujudga keladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib xulosa qilish mumkinki, ontogenez psixologiyasi har bir rivojlanish bosqichining (ulg'ayish) psixologik mazmunini va ularning dinamikasini ochib beradi. Bundan tashqari, har qanday o'zgarishlar dinamikasi va inson psixikasining rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni hisobga olgan holda ko'rib chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. E G'oziyev. Ontogenez psixologiyasi/darslik /.Toskent:"NIF MSH", 2020, 288 bet.
2. Емельянова Т.В., Неверович Г.А. Чтение как способ формирования поля психологической устойчивости человека на поздних этапах онтогенеза. – “Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук”, 2014.

MA'NAVIY TARBIYA – TARAQQIYOT POYDEVORI

Raxmatqulova Gulhayo¹

*¹Xalqaro Nordik Universiteti
Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim talabasi
gulxayo@mail.com*

Yunusova Nargiza²

*²Xalqaro Nordik universiteti
Sanoatni boshqarish va raqamli texnologiyalar
kafedrasi o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu tezis “Ma’naviy tarbiya - taraqqiyot poydevori” mavzusida yozilgan. Bunda inson ruhiyatining yuksalishi, xalqimizning ma’naviy va madaniy meroslarini asrab avaylash, bu borada “Yangi O’zbekiston taraqqiyot strategiyasi” da qanday maqsadlarni amalga oshirish ko’zda tutilgani haqida so’z boradi. Ma’naviyat yo’lida xalqimizga xizmat qilgan buyuk ajdodlarimiz, “Jadid” bobolarimizning ezgu g’oyalari, ezgu maqsadlari haqida fikrlar bayon qilingan.

Kalit so’zlar: ma’naviyat, maqsad, tarbiya, taraqqiyot, inson, ruhiyat, poydevor, strategiya, rivojlanish, jadid, g’oya

SPIRITUAL EDUCATION IS THE BASIS OF DEVELOPMENT

Abstract: This thesis is written on the topic “Spiritual education – the foundation of development”. in which the rise of the human spirit is the stability of the country’s development. It talks about the rise of the human spirit, the